למה נפלה ממשלת לא־אל, לא־מלך, לא־גבור

מאת ד"ר ישראל אלדד

רשאית מפלגות האופוזיציה שהציעו הצעות אי־אימון לממשלה ליטול על עצמן בגאווה חלק מהאחריות להתפטרותו של בן־גוריון ועם זאת לנפילתה של הממשלה הזאת, אם כי זה רק חלק וגם זה בעקיפין. גם זה שייך לנוף הפוליטי הישראלי המקורי: ממשלה נופלת לא לאחר החלטת אי־אימון של הפרלמנט שלה, כי אם דוקא לאחר החלטת אימון וברוב גדול.

אלא שזה על פני השטח בלבד, כי מתחת לפני השטח היתה ההצבעה בכנסת, כהמשך להצבעה בממשלה, הצבעת אי־אימון בראש הממשלה מר דוד בן גוריון, שהוציא מכך מסקנות הגיוניות וצודקות. ועל כן אין זה מעשה ידי האופוזיציה של הוד מעלתו, כי אם דוקא מלאכתה של הקואליציה בלי הוד מעלתו. מכל מקום של שלש מפלגות קואליציה שהודיעו במפורש שהן בעד אימון לממשלה, דוקא מפני שזו הצביעה נגד בן גוריון בישיבת הממשלה „המפורשת". ואלו שלש המפלגות שהביאו את ה„מכות" על הממשלה, ואלו הן: מפ"ם, לאחה"ע, פרוגרסיבים. כל אחת כמובן בלשונה וסגנונה, הרוזנים בלשון רזה ומרוסנת, גלילים בלשון מתגלגלת, חוגים בלשון מסתלסלת. וכולם פה אחד: החלטת הממשלה היא נצחון לדימוקרטיה. ואם נצחון לדימוקרטיה הרי אין לך דבר הגיוני מזה שבן גוריון יתפטר, ומאוד לא־דימוקרטים באמת הם אלה התובעים ממנו להשאר בראש הממשלה הזאת.

לא נכנס לענין „הפרשה" כמובן ו„העסק" ורק זאת נעיר בשולי נימוקי ההתפטרות של בן־גוריון ובשולי הופעותיו האחרונות ומבצעיו המשפטיים האחרונים של שר המשפטים.

הקצין הבכיר לשעבר מצא לו בבן־גוריון סניגור בלתי מקצועי ונוסף לכך... יהודי. אילו השכיל, אילו היה שמו למשל אדולף ושם סניגורו סרבציוס, היה ודאי זוכה „למשפט הוגן" מידי שר המשפטים אוהב החוק והסדר... לא שאני רוצה חלילה להשוות את הקצין הבכיר לאייכמן ולא שאני רוצה לתארו ככבשה תמימה, אך אם מדובר בהגינות משפטית, במה עדיף הגוי המרצח, ואם מדובר בגמישות ובקבלת תנאים ותביעות במה עדיף זה הגוי הציני סרבציוס על בן־גוריון ?

אלא כאמור: המשבר הממשלתי אינו מעניין אותי פלל מבחינה מקרית ולא עקרונית זו של „הפרשה", שהלוואי ולא היתה באה לעולם ואם באה לעולם הלואי ומצאה מקום טוב יותר לגלגולה מאשר ראשי־כל־חוצות ושעה טובה יותר מאשר זו הנוכחית להעלות אבק ורפש ולערפל עינים ומוחות ולבבות בימים של ועידות קזבלנקה ובגדד. בימי מחנק ליהודי מרוקו וערב מחנק ליהודי אלג'יר. אך מכיון שעלתה „הפרשה" וגלגלה מה שגלגלה יש לפשפש לא בה עוד כי אם באותה מציאות מדינית פנימית שנתגלתה בגללה.

ומבחינה זו בלבד טוב שממשלה זו נפלה, בתנאי כמובן שנדע למה אין היא ראויה שתקום ותשוב להיות כשהיתה ומה הם היסודות שעליהם צריכה להיכון ממשלת ישראל בימים־טורפי־אניות אלה.

*

ממשלה זו ראויה היתה שתיפול ולא ראוייה שתקום שכמותה מכיון שהדבק שלה לא טוב הוא, שכל כולה בנויה היתה על מתכונת „שמור לי ואשמור לך", „סחוט לי ואסחוט לך", מתכונת של קנוניות בעמדות ותקציבים, ללא אידיאה אחת מרכזית, שכולם יהיו קנאים לה ואשר למענה יבוטלו כל האינטרסים החלקיים ואשר מכוחה תרד מלמעלה, מאותה ממשלה רוח של טהרה ואמונה ולהט להשפיע שפע רב וטוב על האזרחים, גם על מורים ותלמידים, על ותיקים וחדשים, על עולים בכוח ויורדים בפועל. ממשלה זו עמדה אם למען שלום בית מדומה אם למען חלוקת שלל לא־מדומה־כלל, בסימן: ממשלת לא־אל, לא־מלך, לא־גיבור. לא עוד אמונת יהודים מלכדת, לא עדיין ממלכתיות שלמה, מתוכננת, תקיפה, וכבר לא מערכות גבורת גוף ונפש של ימי שחרור וכיבוש. לא משיחיות יהודית, לא מדיניות ציונית, לא מרחביות ארץ ישראלית.

לא אל, לא מלך, לא גיבור.

כאשר שרים היו בהימנון הבינלאומי אנשי השומר הצעיר בכל לב, אנשי לאחדות העבודה בכל פה, אנשי מפא"י — כדרך מפא"י—בחצי לב וחצי פה.

ההימנון כבר נשכח, אבל היסודות הנפשיים והרעיוניים שהיו מונחים ופועלים בלבבות ובמוחות לא נעלמו כליל.

ישנם במדינה זאת אנשים שהיו ממלכתיים אף בטרם היות מדינה לישראל. אף האנטי־מונרכיסטים החריפים ביותר בבואם להביע את הערצתם להרצל, אין מלה אחרת בפיהם מאשר מלך, ולא בלבד בגלל תוארו החיצוני המופלא, כי אם בגלל הופעתו בפני גוים כנציגו הגאה של עם ישראל ,ומאחוריו אין לא מדינה ולא כנסת ולא צבא ולא מיליון בוחרים. מדינת ישראל היתה בו, הממלכתיות היתה בו בטרם היות לנו מדינה וממלכה זו.

וישנם אנשים שלא מבטן ולידה היו ממלכתיים ,אבל המדינה אם כחוייה אם כמציאות מחייבת הפכה אותם לממלכתיים. הם למדו ולומדים. מזמן לזמן מתרוצצים עוד בהם דיבוקים מיום אתמול, מזמן לזמן הם פוסחים על הסעיפים בין האלהים ובין הבעל, אבל המציאות, המציאות של עם ומדינה ובטחון וכלכלה מתקנת בהם את מה שעיותו תיאוריות של תמול שלשום.

אולם ישנם במדינה הזאת כאלה אשר אף המציאות הממלכתית לא שינתה את אופים הבלתי או האנטימממלכתי. הם ממשיכים להיות אנשי קק"ל, אנשי „צבור הפועלים", אנשי „אחדות עמים", אנשי שעטנז אידיאולוגי שלא די להם בגאולת ישראל וסוציאליזם או דימוקרטיה נעשים להם תנאי־בל־יעבור לפטריוטיות שלהם, טול מהמדינה זו את זה או את זה והם אינם מוצאים עוד טעם במדינה זו ומצדיקים בגידות וירידות.

האם נותרו עוד רבים פה בעם אשר המה אוהבים את הארץ הזאת, את העם הזה, את המדינה הזאת, (כן, גם הזאת), בלי קשר למשטר אשר בה, ואם הם כואבים את כאב המשטר והמדינה, כאבם אינו בגלל הצרות האישיות או המעמדיות שלהם, כי אם כאב אי־השלמת הגאולה של העם ושל הארץ ?

ומנין אם לא מלמעלה ירדה על העם הזה אותה רוח של התנכרות למאחד והתמכרות למפריד ? ומנין אם לא מלמעלה באה אותה דוגמה של חוסר צנע וריקוד סביב לעגלי הזהב ?

ומנין אם לא מלמעלה יורדת ריח שנאת אחים וטינות ונקמות וחוסר־כבוד וזלזול בערכים לאומיים עליונים ?

וכי מי בעם כאן ומי בנוער כאן אינו יודע כיצד מרכיבים ממשלה בישראל, כיצד מיתגרים על תיקים וחצאי תיקים ותקציבים למשרדים לא לפי חשיבותם באמת כי אם לפי חשיבותם למפלגה המחזיקה בהם וכי מי כאן אינו יודע כיצד נכנעים לקבוצות לחץ מכוח היותן בעלות אמצעים, ומכוח היות להן „צדדים" בממשלה ומשרדים וכל אחת מהן רואה את שלה ואת שלה בלבד ולא — הרי „קיפוח". ולא — הרי שביתה ! ולא — הרי דיקטטורה עליך ישראל ! „משטר מדכא את החופש" או „משטר מדכא פועלים" !

כי לא אל ולא מלך ולא גיבור שולטים בישראל. עגל זהב במקום אל, מפלגות במקום מלך, השומן והרווחה במקום הגיבור הכובש את ארצו מידי אויב בחוץ ואת יצרו מידי מותרות וגניבה בפנים.

*

לא אל, לא מלך, לא גיבור.

פרצלציה של האל בין מפלגות דתיות, פרצלציה של הממלכתיות בין הסקטורים.

ועתה עוד חסר לנו שתיעשה גם פרצלציה של הנכס האחרון והיחיד שבו מתגלמת הממלכתיות ואחדות האומה וכוחה: צבא ישראל.

יש עוד שטח אחד שבו — ושמא אנו טועים חלילה ? — אין ידה של הדמוקרטיה הישראלית בוחשת, שבו החלוקה היא לפי הצרכים הצבאיים והבטחוניים ולא על פי מפתח המפלגות. לאחר שנפערו לרווחה פתחי ועדת החוץ ובטחון להיותה יותר בחוץ מאשר בבטחון נעשה נסיון להעביר דיונים בטחוניים לכנסת „סגורה" על מאה ועשרים מנעולים של חברי כנסת, בהם ערבים וקומוניסטים פרו־נאצריים גלויים ומוסתים.

ובמקום להעביר את שיטות הצבא היעילות ביותר בתנאי החיים שלנו לחינוך ולמיזוג ולמשמעת ולריכוז ולמניעת בזבוז כוחות וזמן וכסף, הבו להם למדומוקרטים שלנו, לכל פלגי וסיעות קואליציות ואופוזיציות את מפתחות הבטחון .על פי מפתח מפלגתי להרכיב משרד בטחון, על פי מפתח מפלגתי להרכיב מטכ"לים.

ודאי שאין איש משמיע עדיין תביעה כזאת בקול, לפי שעה מדובר רק בפיקוח אזרחי על הזרוע הצבאית, אבל פיקוח אזרחי אינו אומר אצלנו פיקוח ממלכתי — כי אז זה מותר וטוב — כי אם פיקוח המפלגות, ואם מחר יהיה הרכב קואליציוני אחר (נאמר — השם ישמרנו ! „קואליציה של ניר") למה לא יהיה איש מפ"ם או פרוגרסיבי שר בטחון, שניהם כידוע קנאים גדולים לצבאיות ישראלית מקדמת דנא. וכי למה לא ? אם ראש מפלגת פרוגרסיביים „עליה חדשה" לשעבר מתנגד ותיק למדינה יהודית ולכל מאבק אף מינימאלי ביותר נגד השלטון הבריטי, אם הוא זכה להיות שר במדינת ישראל משום מה לא יהיה ריפתין למשל, שר בטחון ?

ואם היה עוד פעם יחוס „אקטיביסטי" לאחה"ע, מה ייחוסה כיום ? שמא אי נסיגתה מהממשלה בעת נסיגת ממשלת בן־גוריון מסיני ? ובזכות זה ובזכות השתלמותו של יגאל אלון באנגליה על... הודו, מגיע לו להיות שר חוץ ? במשטר זה של קואליציות הכל יתכן אצלנו.

שהרי באופוזיציות גם כן הכל יתכן. שהרי בשם הגנת הדימוקרטיה צועדים יחדיו מתחת לדגלים וסרטים ירוקים אנשי „חרות" עם אנשי מק"י. ומאיר יערי מחלק מחמאות ל„חרות" על שזו מתנגדת לבוררות לאומית ונלחמת להרמת רמת החיים של הפועלים. ודאי שהפחדים הם פחדי שוא ולא תקום ולא תהיה שום „קואליציה של ניר" כי כשם שאין קיום לאורך ימים לקואליציה הנוכחית הבנוייה על לא זה של לא אל, לא מלך, לא גיבור, לא אמונה, לא מלכות, לא שחרור, ודאי ודאי שאין קיום אף לא לקוצר ימים לקואליציה הבנוייה על לא משותף אחד בלבד: לא מפא"י.

*

יש המנסים להבדיל בעברית בין לשון „מדוע" ובין לשון „למה". מדוע — מה הסבה. למה — לשם מה.

מדוע נפלה הממשלה הזאת. ידוע. פרשה, עסק ביש, הרבה עסקי ביש. אך השאלה המכריעה היא לא מדוע כי אם למה? לשם מה היא נפלה.

לא לשם קיום קואליציה זו או אחרת בלבד, כי אם לשם קיומה של המדינה עצמה, זהו השינוי הממשי אשר חייב לחול:

במקום קואליציות ואופוזיציות הבנויות על שלילת ערכים והערכת שלל בלבד, יש לבסס את המשטר על שלשת הערכים העליונים החיוביים:

אל, מלך, גבור.

אל כערך שמיימי רוחני עליון, כערובה לקיום עם ישראל, כיסוד לקיומו, כנשמת אפו שבלעדו לא היה קיום ולא היה מגיע עד הלום. אל כערך האידיאה הגוברת על החומר, הבוראת אותו, המעצבת אותו, המעניקה לאדם צלם אלהים שזה כבודו וזה כוחו.

מלך כערך ארצי עליון. זו הממלכתיות הישראלית כגשר ברזל, כגשר הגיון־ברזל, כגשר חשבון־ברזל לעבור גאולים של עם לארץ גאולים. ממלכתיות זו, שלה כפופים כל החשבונות האחרים, של פרץ ושל מעמד, של רוח ושל רווחה, ואף של נוחיות וחופש הפרט וחופש הדיבור והחינוך. אין כנסת הבנוייה על נבחרים לפי אינטרסים כיתתיים ומעמדיים ועדתיים ומפלגתיים יכולה לקבוע מהו האינטרס העליון של המדינה. ממלכתיות זו, משמע: כפיית האינטרסי הלאומי העליון על כל הפרטים והקבוצות בעזרת הממשל הממלכתי, יקרה לנו יותר מאשר לכל אומה אחרת בעולם, משום שמצבנו חמור יותר מאשר מצב כל אומה בעולם, משום שכוחות אויבים מבחוץ וכוחות גלותיים, דיברסנטיים, אנארכיסטיים מבפנים מאיימים עלינו יותר מאשר על כל אומה אחרת בעולם. משום שבמאבקים המתנהלים בעולם כולו במדינות רבות הבעיה היא משטר זה או אחר, קפיטליסטי או סוציאליסטי, דימוקרטי או טוטאליטרי. בעוד אשר אצלנו הממלכתיות היא האמצעי האחרון להצלת קיום העם ועל כן מורד במלכות הוא כל המעלה ערך אחר מעל לערך הממלכתיות הזאת. היא יקרה לנו מכיון שאין היא לנו פרי בשל, תנובה ליהנות ממנה, כי אם ראשית תרומה שאסור ליהנות ממנה, כי כולה קודש למטרה שרחוקה עדיין מאתנו. ואי־היותנו ממלכתיים עד כה והיות ממלכתיותנו זאת עכשו לא מוצר מוגמר כי אם מכשיר, מטילים את כוחם על מדינה זו, כופים עליה אופי שונה לגמרי מזה שעד כה.

גבור. וזה הערך המחייב משני הערכים האחרים. גבורת הרוח וגבורת הגוף. נכונות ההקרבה לא רק בשדה הקרב כי אם בשדה חיי יום יום, בכלכלה, בנוחיות, ביצר השלטון ויצר החרות האישית. ההתפרקות הרוחנית שבאה עלינו מסכנת את החימוש הפיסי. כשם שלא קיבלנו בשם העקרון הרובני את זכותם של הערבים להיות אדוני הארץ הזאת, כי באנו בשם אידיאה עליונה על פני עקרון זה, בשם גאולת ישראל בארצו, כן כוחה של אידיאה זו עדיף על פני עקרון דימוקרטי — או מדומוקרטי, הדואג לאינטרסים הרגעיים של רוב היושבים בארץ היום וזה על חשבון הרוב המוחלט של העם העתיד לחיות פה ואשר אין לו זכות הצבעה כי טרם נולד או כי רך בשנים הוא או שהוא בגולה ואינו יודע כי בגולה הוא וכי פה ייחרץ גורלו. גבורה היא תמיד זו של מעטים נגד רבים. ואם היא באה בשם הרוח ובשם האידיאה היא תמיד קדושה.

*

זוהי „הקואליציה" האחת והיחידה שיש בה כדי להציל את העם ואת הארץ ואת המכשיר בשביל העם והארץ: המדינה.

הקואליציה של אל, מלך, גבור. ואם המשטר הקיים הוא של לא־אל, לא־מלך, לא־גבור, חייבת לקום — כי היא איננה עדיין — אופוזיציה למשטר זה, בשם משטר אל־מלך־גבור.

וישנם עוד בקרבנו אנשים טהורים אשר אלהים בלבם, וישנם עוד כאלה אשר מחשבתם וכוונתם בהירות בבהירות ממלכתית וגם גיבורים לא פסו מישראל.

זו הקואליציה הטובה לישראל, הנחוצה לו, כעוגן הצלה לגוף ולנפש, כגאולה עצמה.